MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-3 ta' Novembru, 2004

Citazzjoni Numru. 1802/2001/1

Miriam Isabelle Causon

vs

Nicholas Falzon

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 20 ta’ Novembru 2001 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-partijiet kontendenti kkontrattaw iz-zwieg taghhom fil-Camden Registry Office ta’ Londra fir-Renju Unit fil-hdax ta’ Frar, elf disa’ mija, wiehed u disghin (1991);

Illi huma gew lura Malta permanentement fl-erbatax ta’ Frar ta’ l-istess sena 1991;

Illi z-zwieg kontrattat bejn il-partijiet huwa null u minghajr effett fil-ligi *ai termini* ta’ l-**artikolu 19 (c), (d), (f) u (g) tal-Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta’ Malta**;

Illi l-istess attrici talbet lil din l-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg kontrattat bejnu u bejn l-attrici fil-hdax ta’ Frar, elf disa’ mija wiehed u disghin (1991) huwa null u minghajr effett fil-ligi ghar-ragunijiet hawn fuq indikati;

Bl-ispejjez kontra l-konvenut li jibqa’ in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 tal-process;

Rat il-lista ta’ xhieda u d-dokumenti esebiti a fol. 3 tal-process;

Rat il-verbali tas-seduti tat-22 ta’ Marzu 2002; tas-6 ta’ Gunju 2002 fejn Dr. John Vassallo ghall-attrici ta ruhu b’notifikat bl-avviz tas-smiegh tal-kawza; tal-24 ta’ Gunju 2002 fejn il-Qorti laqghat it-talba attrici sabiex in-notifika lill-konvenut issir *ai termini* ta’ l-**artikolu 187 (3) tal-Kap 12** b’dan li l-pubblikazzjoni ssir fil-Gazzetta tal-Gvern u f’gazzetta lokali wahda; tad-29 t’Ottubru 2002 fejn Dr. Fiorella Demarco ghall-konvenut infurmat lill-Qorti li kellha tipprezenta l-eccezzjonijiet li fihom il-kontro-talba. Dr. Chris Cilia ghall-attur ta ruhu b’notifikat bl-istess. Inghata digriet affidavit tal-partijiet b’erbghin (40) gurnata kull wiehed. Il-Qorti nnominat lil Dr. Josette Demicoli bhala Assistent Gudizzjarju sabiex tiffissa zewg seduti ghall-konkluzjoni provi tal-partijiet, liema provi ma jkunux producibbli bil-procedura ta’ l-affidavits.

Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet tal-konvenut tad-29 t’Ottubru 2002 a fol. 15 fejn gie eccepit:-

1. Illi l-konvenut jaqbel li z-zwieg bejn il-kontendenti huwa null u bla effett fil-Ligi *ai termini* ta’ l-**Att XXVII tal-1975,** izda mhux ghal ragunijiet imputabbli lilu.

2. Salv eccezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda tal-konvenut a fol. 15 u 16 tal-process.

Rat il-**kontro-talba** tal-konvenut Nicholas Falzon datata 29 ta’ Ottubru 2002 a fol. 17 fejn ippremetta:-

Illi l-partijiet kontendenti kkontrattaw iz-zwieg taghhom fil-Camden Registry Office ta’ Londra fir-Renju Unit fil-hdax ta’ Frar, elf disa’ mija, wiehed u disghin (1991);

Illi l-kunsens ta’ l-attrici kien vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taz-zwieg, a tenur ta’ l-**artikolu 19 (1) (d)** u dan kif ser jirrizulta ahjar mill-provi li ser jigu prodotti;

Illi ghalhekk iz-zwieg iccelebrat mill-kontendenti fil-11 ta’ Frar 1991 huwa null u bla effett fil-Ligi;

Illi l-istess konvenut talab lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg ikkuntrattat fil-11 ta’ Frar 1991 mill-kontendenti huwa null u bla effett fil-ligi *ai termini* ta’ l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta’ Malta** ghar-ragunijiet imputabbli lill-attrici rikonvenzjonata u ghar-ragunijiet l-ohra li jigu trattati waqt il-kawza.

2. Taghti dawk il-provvedimenti l-ohra kollha li jkunu opportuni f’dan ir-rigward.

Bl-ispejjez kontra l-attrici ngunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenut u l-lista ta’ xhieda a fol. 18 tal-process.

Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet ta’ l-attrici rikonvenzjonata Miriam Isabelle Causon tal-31 t’Ottubru 2002 a fol. 20 fejn gie eccepit:-

1. Illi l-eccipjenti tissottometti illi z-zwieg celebrat bejn il-kontendenti fil-Camden Registry Office ta' Londra fil-11 ta' Frar 1991 huwa null u bla ebda effett unikament ghar-ragunijiet imputabbli lill-konvenut rikonvenzjonat u mhux lill-eccipjenti, u dan kif ser jirrizulta ampjament waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

2. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni u l-lista tax-xhieda ta' l-attrici rikonvenzjonata a fol. 20 u 21 tal-process.

Rat in-nota ta' l-attrici datata 2 ta' Dicembru 2002 li permezz taghha esebiet l-affidavit taghha, t'ommha Mary Anne Causon, ta' Louis H. Galea, ta' Christophe Gauci u ta' Brian Mifsud u ddikjarat li m'ghandhiex provi izjed.

Rat in-nota tal-konvenut tat-13 ta' Jannar 2003 li permezz tieghu esebixxa l-affidavit tieghu.

Rat il-verbali tat-30 t'April 2003; tal-10 ta' Gunju 2003; tat-13 ta' Novembru 2003 fejn il-partijiet iddikjaraw li l-provi huma maghluqa. Id-difensuri trattaw il-kaz u l-kawza giet differita ghas-sentenza ghall-5 t'Ottubru 2004

Rat is-seduti mizmuma mill-Assistent Gudizzjarju, inkluz ix-xhieda kollha quddiemha prodotta, u d-dokumenti kollha pprezentati.

Rat il-verbal tal-5 t'Ottubru 2004 fejn il-kawza regghet baqghet differita ghas-sentenza ghat-3 ta' Novembru 2004.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. <u>KONSIDERAZZJONIJIET.</u>

(i) <u>PRINCIPJI LEGALI.</u>

Illi dawn il-premessi jwasslu sabiex jinghad li l-attrici qed tvanta li l-imsemmi zwieg kien null u bla effett *ai termini* ta' l-**artikolu 19 (1) (c) (d) (f) u (g) tal-Att XXXVII tan-1975 li Jirregola z-Zwigijiet.** Il-konvenut min-naha tieghu qed jghid li l-istess zwieg kien null minhabba ragunijiet imputabbli lill-konvenuta a bazi ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255.**

Illi l-**artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** jinqraw hekk kif gej:-

"Artikolu 19 (1) *B'zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta' dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

*"**(d)** jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg."*

*"**(f)** jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg."*

Illi din il-Qorti sejra tghaddi biex tezamina n-nullita` taz-zwieg *o meno* taht dawn iz-zewg sub-incizi separatament, u fl-ewwel lok, taht l-**artikolu 19(1) (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta.**

Illi **artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** jghid illi z-zwieg ikun null jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'diffett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi ghar-rigward ta' l-istess **artikolu 19 (1) (d)** mill-provi migbura jirrizulta li l-kontendenti, qabel ma zzewgu, ma

kkunsidrawx bis-serjeta` l-valuri u l-principji tal-hajja mizzewga. Fil-fatt kif inghad fis-sentenza **"Emanuel Walter Vella vs Mona Lisa Vella"** (P.A. (RCP) - 1 t'Ottubru 2002 - Cit Nru 801/96/RPC) il-kuncett ta' d-diskrezzjoni ta' gudizzju *"supposes not only maturity of intellect but also a maturity of the will, that is an ability to take decisions responsibly. A person must possess* a *critical faculty and internal freedom of choice in order to contract validly"*.

"Psychic disorders which give rise to a defect of due discretion include immature personality, which may be characterised by affective infantilism, immature character, affective immaturity and an emotionally unstable personality. Serious immaturity could very easily constitute a ground of nullity for a marriage. In a Rotal decision of 1961 ***Sabattani*** *held that a person either has or has not sufficient discretion of judgement to marry. If he has not, then he suffers from 'aementia', not in the sense of insanity, but in the sense that he lacks the sufficient maturity of judgement to understand and choose marriage … … ... Therefore, the weakness which affects the mind can merely result from the lack of maturity … …".*

Illi ***G. Veness,*** kif ikkwotat minn ***N. Picard*** in ***'*****L'immaturite' et le consentement matrimonial*****"*** (pg. 54-55) jghid is-segwenti*:*-

"The judge must consider the overall behaviour of the spouse, taking into account the gravity of the conduct, its continuity throughout the conjugal life, its influence on the couple's equilibrium, the relation of behavioural disorders to the 'ius in corpus and also to the right to the community of life and to consider also all the other factors which are relevant to the determination of the gravity of this immaturity with reference to married life."

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga` kellha okkazjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenzi **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u **"Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo**

Porsella-Flores et noe" (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta' Jannar, 2000); **"Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar et nomine"** (P.A. (RCP) 28 ta' Mejju 2002); **"Ali Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002); **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002); **"Romina Zammit vs Paul Zammit"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi f'dawn is-sentenzi, u fid-decizjoni **"Josette Lungaro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001) il-Qorti ghamlet referenza ghas-segwenti espozizzjoni ta' ***Viladrich*** li jghid:-

*"Thus, there is grave lack [of discretion of judgment] when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties, which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring. (**Viladrich, P.J.*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated"** *(Montreal, 1993) p. 686).*

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Av. Dr. Renzo Porsella-Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP deciza fit-18 ta' Jannar 2000) il-Qorti spjegat:-

*"Kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap 255**, dawn l-obligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual*

well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics". (***Vidadrich, P.J***. *op. cit*., p. 687).

Illi dan l-animu tal-istess partijiet manifestat fl-azzjonijiet taghhom, huwa ghal kollox distint u differenti minn dawk li gew skond il-gurisprudenza nostrali konsiderati bhala d-drittijiet u dmirijiet u l-elementi essenzjali taz-zwieg, tant li fis-sentenza **"Mary Mustefa Al Muhamed vs Mustefa Mustefa Al Muhammed"** (P.A. (NA) 27 ta' Lulju 1999) inghad li:-

*"Fil-kawza **"Haidin vs Haidin"** (PA. (Q.K) 7 ta' Lulju 1994), il-qorti qalet illi m'ghandu jkun hemm ebda motivazzjoni li ggieghel persuna tersaq ghaz-zwieg ghajr l-imhabba lejn persuna ohra w ix-xewqa li tqatta' l-kumplament ta' hajjitha fil-kumpanija taghha. Fiz-zwieg wiehed irid ikun lest li jaghtiha t-totalita' tieghu nnifsu esklussivament lill-persuna l-ohra, u din l-ghotja trid tkun mhux biss reciproka izda motivata bi hsieb genwin li vermament ikun irid johloq 'a partnership for life'.*

*Mill-gurisprudenza nostrana, jista' jinghad illi d-dmirijiet u drittijiet tal-mizzewgin fiz-zwieg huma dawk li komunament wiehed jistenna fi zwieg normali fis-socjeta' taghna. Fost dawn, wiehed isemmi l-fedelta` u l-assistenza, l-unita` u l-indossolubbilta' taz-zwieg, il-hajja komuni flimkien, id-dritt u d-dmir illi jittiehdu decizjonijiet flimkien intizi fl-ahjar interess tal-familja w il-prokreazzjoni ta' l-ulied. Il-hajja mizzewga timporta li l-mizzewgin jaqsmu kollox flimkien u li jkunu ta' ghajnuna u ta' assistenza lil xulxin, b'impenn shih a favur ta' xulxin u taz-zwieg taghhom l-element tal-'communio vitae'. Fil-kawza **"Micallef vs Micallef'** deciza fl-4 ta' Mejju 1993, il-Prim'*

Awla tal-Qorti Civili enuncjat illi element essenzjali tal-hajja mizzewga skond il-ligi taghna huwa d-dritt tal-mizzewgin ghall-komunjoni tal-hajja ('communio vitae') bejniethom".

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita Calleja vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri"** (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi rigward l-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta,** dan l-artikolu jipprovdi li hemm nullita' taz-zwieg:-

Illi dan is-sub-artikolu jikkonsidra kemm is-simulazzjoni totali *("colorem habens, substantiam vero nullam")* kif ukoll dak parzjali *("colorem habens, substantiam vero alteram")* tal-kunsens.

Illi rigward it-tifsira tal-frasi *"eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu"*, jew kif maghruf ukoll bhala simulazzjoni totali, l-Qorti fil-kawza **"Bonnici vs Bonnici"** (P.A. 30 ta' Lulju 1982) qalet illi biex ikun hemm simulazzjoni totali jrid jigi ppruvat il-*'finis operis'* taz-zwieg gie effettivament eskluz mill-vera rieda ta' parti jew ohra, ghalkemm formalment tkun sehhet ic-celebrazzjoni taz-zwieg.

Illi fis-sentenza **"Cali vs Dr. Albert S. Grech *nomine".*** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) il-Qorti qalet illi jekk tmur ghac-cerimonja tat-tieg u nternament tissostitwixxi l-ideat tieghek fuq x'inhu zwieg jew inkella xort'ohra teskludi l-veru kuncett taz-zwieg, hi forma ta' simulazzjoni totali.

Fid-decizjoni **“Galea vs Walsh”** (P.A. 30 ta’ Marzu 1995) il-Qorti spjegat simulazzjoni bhala *“meta l-atti, gesti jew kliem esterni ma jikkorrispondux ghall-kunsens intern li jkun inghata”.* Illi fis-sentenza **“Muscat vs Borg Grech”** (P.A. 14 ta’ Awissu 1995) il-Qorti spjegat il-kuncett ta’ simulazzjoni b’dawn il-kliem:-

“Ghalhekk min esternament ikun wera li qed jaghti l-kunsens matrimonjali izda jkun internament u b’att pozittiv tal-volonta’ tieghu qed jichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg ikun qed jissimula l-kunsens tieghu”.

Illi kif gie nsenjat fid-decizjoni fl-ismijiet **“Francesco Teuma vs Liugi Camilleri et”,** (K. 1 ta’ Ottubru 1884 - Vol.X p.912):-

“a poter dedursi la invalidita dell’atto e’ necessario che risulti chiaro, che cio’ che si contrattava non era la yenta, ma una simulazione, cioe’ ‘fictio seu ostensio falsi pro vero’.

Illi fil-kawza **“Anthony Gallo vs Dr. Anthony Cutajar *et nomine*”** (P.A. (RCP) 28 ta’ Mejju 2002) inghad li *“meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja hu kapaci jaghti l-kunsens validu taz-zwieg, pero’ bl-att tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-ommissjoni tieghu, eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe’ ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn filwaqt il-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe’ saret simulazzjoni parzjali”.*

Illi fil-fatt din il-Qorti taqbel ma’ l-istess definizzjoni u fil-fatt fis-sentenza **“Al Chahid vs Mary Spiteri”** (P.A. (RCP) 5 ta’ Gunju 2002 inghad li *“wiehed jinnota li taht l-**artikolu 19 (1) (f)** trid issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jirrizultaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax wiehed mill-partijiet minn qabel ma ta l-kunsens tieghu kien gja’ mentalment dispost li ma jottemprax ruhu ma’ xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel*

ipotesi hemm ir-ragunijiet li jghatu lok ghas-separazzjoni u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi tal-annullament taz-zwieg".

Illi fil-fatt ghal dak li jolqot il-kuncett ta' *"l-eskluzjoni pozittiva ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga"*, u cjoe' simulazzjoni parzjali, il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fil-kawza **"Abdel Wahed vs Dr. Yana Micallef Stafrace et"** (P.A. (NA) 14 ta' Lulju 1994) elenkat l-elementi essenzjali taz-zwieg bhala li jikkonsistu fil-*"kommunjoni tal-hajja konjugali, l-indissolubbilta' tar-rabta taz-zwieg, id-dritt ghall-fedelta' u d-dritt ghall-prokreazzjoni ta' l-ulied"*. L-istess elementi gew ikkonfermati wkoll fil-kawza **"Aquilina vs Aquilina"** (P.A. (NA) 30 ta' Jannar 1991) u fis-sentenza **"Grech vs Grech"** (P.A. (NA) 9 ta' Ottubru 1990). Dawn huma wkoll l-elementi fil-ligi kanonika.

Illi l-komunjoni tal-hajja konjugali u l-*'consortium vitae'* tikkomprendi zewg elementi u cjoe' l-imhabba konjugali u r-responsabbilta` tal-familja. Kif qalet il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fid-decizjoni **"Magri vs Magri"** (14 ta' Lulju 1994):-

"Jekk din il-'consortium vitae' hija nieqsa, l-oggett innifsu tal-kunsens taz-zwieg huwa wkoll nieqes. Din il-'consortium vitae' tikkomprendi zewg elementi li huma l-imhabba konjugali u r-responsabbilta' tal-familja."

Illi fil-fatt l-element ta' l-indossolubbilta` taz-zwieg jehtieg li l-kunsens ikun ibbazat fuq rabta dejjiema bejn ragel u mara wahda, mibnija fuq il-fedelta` u formazzjoni tal-familja. Il-ligi Maltija tippresuponi *'iuris tantum'* dan l-element ta' indossolubbilta' fiz-zwieg.

Illi fil-fatt, **J. *Edwards Hudson*** (pg. 164-165), jispjega car li: *"indissolubility can be excluded from consent in two different ways: either because the spouse, knowing the true nature of marriage, nevertheless contract with the understanding that he will have the option of dissolving the bond and recovering his former free status, or because the spouse formulates his own doctrine on marriage, from which the idea of indissolubility is absent*

and to which he adheres totally with both intelligence and will power".

Illi wkoll, ***D.J. Burns*,** fil-kummentarju tieghu (***D.J. Burns***, "**Matrimonial Indissolubility: Contrary Conditions - A Historical Synopsis and Commentary".** pg.151) jghid li *"it is not necessary that this intention* (i.e. li teskludi l-indossolubbilta') *was formulated as an express agreement, it can be inferred either from an explicit declaration of one or both parties, or consequent on certain words or actions implying that effect, or as a result of the narration of the circumstances of the contract."*

Illi hawn ukoll il-Qorti tirreferi ghal dak li nghad fis-sentenza **"Sharon Lanzon mart Francis Attard vs Francis Attard"** (P.A. (RCP) 15 ta' Marzu 2000) u cjoe':-

"Meta wiehed jitkellem dwar l-eskluzjoni taz-zwieg jew wiehed mill-elementi essenzjali tieghu, wiehed irid jifli jekk il-kontendenti jew wiehed minnhom, allavolja huwa kapaci li jaghti kunsens validu taz-zwieg, pero' fl-atti tieghu qabel u fil-hajja mizzewga, jew bl-omissjoni tieghu eskluda a priori certu obbligi essenzjali tal-hajja mizzewga, cjoe' ssimula l-kunsens tieghu totalment fejn eskluda a priori z-zwieg, jew inkella fejn waqt li l-kunsens hu jew hi eskludew xi wahda jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, u cjoe' saret simulazzjoni parzjali".

Illi premessa ohra fic-citazzjoni attrici hija dik a bazi tal-**artikolu 19 (1) (g)** li jipprovdi li z-zwieg huwa null:-

*"**(g)** jekk xi wahda mill-partijiet torbot il-kunsens taghha ma' kundizzjoni li tirreferi ghall-futur".*

Illi dwar l-**artikolu 19 (1) (g)** jinghad skond ***J. Edward Hudson*** *"a condition could either be suspensive or resolutive. It is suspensive if it delays the entry in effect of the obligation of an act until the condition itself is fulfilled. It is resolutive if it dissolves the obligation only if it verifies itself and therefore renders it null. e.g. "I will live in marriage with you until I find someone who is more*

wealthy than you" (**"Handbook II for Marriage Nullity Cases"** pg. 107).

Illi huwa mportanti li wiehed jinnota li din il-kondizzjoni tapplika biss ghall-kaz ta' annullament taz-zwieg jekk din il-kondizzjoni tirreferi ghall-avveniment fil-futur.

Illi rigward l-ahhar premessa tal-attur li fuqha bbaza l-azzjoni tieghu u cjoe' dik ibbazata fuq l-**artikolu 19 (1) (c) tal-Kap 255,** jinghad li fis-sentenza **"Michelle El Hossayes vs Pauline Mintoff"** (P.A. (RCP) 20 ta' Marzu 2003) l-legislatur Malti llimita l-qerq fuq *"xi kwalita tal-parti l-ohra li tista' mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga".* Din il-kawzali giet ikkonsidrata minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-kaz **"John Borg vs Paula *sive* Polly Borg"** (P.A. (VDG) 22 ta' Mejju 1995 - Cit. Nru. 591/94 VDG) fejn gie osservat li:-

*"kieku dak il-paragrafu **19 (1) (c)** gie formulat b'mod differenti, wiehed ikun jista' jghid li japplika ghaz-zwieg civili l-**art. 981 tal-Kodici Civili** li evidentement hu aktar wiesgha fil-portata tieghu. Il-legislatur Malti, izda, ghazel li jillimita l-qerq, bhala kawza ta' nullita' ta' zwieg, ghall-qerq dwar dawk il-kwalitajiet, oggettivament gravi, li jincidu fuq l-essenza, il-proprjetajiet u l-ghanijiet taz-zwieg".*

"The object of deceit must be a quality of the other contracting party which, in itself, will have to cause serious disturbance in the partnership of conjugal life; with this formula, the legislator intends that the quality must be objectively grave and establishes the partneship of conjugal life as an objective point of reference for the gravity of the quality so that the qualities are related to the essence, proeprties and ends of marriage. Therefore, those subjective qualities which cannot be objectively reconciled with conjugal partnership are irrelevant and, in this sense, they are merely arbitrary or trivial". (***Viladrich P.J.*** **"Matrimonial Consent. Code of Canon Law Annot."** – ***Caparros, E*. *et al. ed***) 1993, Wilson and Lafleur, Montreal).

Illi l-Qrati taghna dejjem sostnew li z-zwieg ikun null skond dan is-sub-artikolu jekk wahda mill-partijiet taghti l-kunsens taghha ghax tkun giet imqarrqa jew mill-parti l-ohra jew minn xi haddiehor dwar xi kwalita` tal-parti l-ohra (**"Fattah xebba Perry vs Dr. A. Mifsud et"** (P.A. 22 ta' Novembru 1982). Skond il-gurisprudenza fuq citata, element importanti ta' dan is-sub-artikolu hu li l-qerq irid ikun serju bizzejjed li fixkel serjament il-hajja mizzewga.

(ii) Apprezzament tal-Provi.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi l-partijiet izzewgu civilment fil-11 ta' Frar 1991, qabel jirrizulta li kienu qed jghixu flimkien, u ghalkemm kien hemm oppozizzjoni ghal dan iz-zwieg mill-familjari ta' l-attrici, xorta wahda l-partijiet izzewgu, anzi biex ghamlu dan marru jizzewgu civilment l-Ingilterra. Jidher li wara dan iz-zwieg civili nqalghu diversi problemi bejn il-partijiet, mhux l-anqas dwar il-finanzi, u wkoll in-natura ta' xoghol jew professjoni tal-konvenut, u jidher car mill-affidavits tal-partijiet li hemm konfligenza kbira dwar ta' min kien it-tort ta' dawn il-problemi. Fil-fatt l-istess partijiet iwahhlu kontinwament f'xulxin fuq dan l-aspett u jidher car li issa kull relazzjoni li kien hemm bejniethom spiccat.

Illi fil-kawza odjerna din il-Qorti ovvjament ma hijiex ser tidhol f'dawn il-problemi. Il-kawza giet istitwita biss ghaliex kull parti qed titlob li z-zwieg ta' bejniethom jigi annullat. Fil-fatt kull parti tindika r-ragunijiet taghha ghaliex qed tippretendi dan u fl-opinjoni ta' din il-Qorti, wara li ezaminat il-provi kollha prodotti, jirrizulta li fiz-zmien meta l-istess partijiet dahlu f'dan iz-zwieg kellhom it-tnejn li huma difett ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, u fil-fatt qatt ma taw konsiderazzjonijiet partikolari ghal dan l-istatus taghhom fil-hajja socjali u civili.

Illi fil-fatt jekk wiehed ihares lejn ix-xhieda ta' l-attrici jirrizulta li ghaliha iz-zwieg kien biss karta – ghaliex ladarba kienet gja' qed tghix mal-konvenut – ma tbiddel xejn ghaliha – giet biss normalizzata s-sitwazzjoni

bejniethom skond hi. Illi mill-banda l-ohra ghall-konvenut jidher li dan dahal ghal dan iz-zwieg bl-istess nuqqas ta' serjeta' – u ovvjament dan jindika li huwa lanqas kien konxju ta' l-elementi essenzjali taz-zwieg, u aktar u aktar ta' l-obbligi u d-drittijiet naxxenti mill-istess. Jidher li fuq kollox il-partijiet fittxew sens ta' avventura bejniethom, u dan kemm fl-istil ta' hajja li kienu qed ifittxu ma' xulxin u wkoll fir-rigward tax-xoghol jew professjoni li kull wiehed u wahda minnhom kien jew kienet qed tipprova ssegwi.

Illi jidher in verita' li f'dan il-perjodu tal-hajja taghhom l-istess partijiet kienu verament infattwati ghal xulxin u ghalhekk kienu jsegwu dak li jhossu li ghandhom jaghmlu, mhux dejjem konxji tal-konsegwenzi ta' l-istess, forsi parti aktar minn ohra mhux konxja ta' l-istess effetti anke fuqhom stess fuq il-hajja taghhom – certament li f'dan il-kuntest il-progetti tal-konvenut kienu hadu ghal kollox sopravvent fuq il-hajja konjugali ta' bejniethom – bil-konsegwenza li r-relazzjoni ta' bejniethom bdiet anke hawn tmur lura – anke ghaliex l-attrici dan ma accettatux u bdew jidhlu suspetti f'dak kollu li l-konvenut kien jaghmel.

Illi pero' dak li din il-Qorti thoss li huwa deciziv ghal din il-kawza hija li l-istess partijiet fil-mument taz-zwieg, u anke minhabba l-prioritajiet li kellhom f'dak iz-zmien, ma kienux kapaci li jaghtu kunsens validu taz-zwieg – ghalihom tali ghaqda kienet biss haga formali – fejn ghalihom huma kienu biss qed jirregolarizzaw il-konvivenza taghhom flimkien u xejn izjed. Min-naha l-ohra l-kuncett taz-zwieg huwa hafna aktar sinfikanti u profond minn hekk u apparti l-forma tac-celebrazzjoni tieghu – necessarja bhala xhieda ta' l-istess unjoni – huwa l-punt sostantiv tieghu li jaghti hajja lill-istituzzjoni taz-zwieg. Dan billi minn kull parti li taghzel li tidhol ghal din l-unjoni unika u permanenti bejn ragel u mara timpenja u tikkommetti ruhha ghall-hajja u mhabba komunali tal-familja li tigi hekk stabbilita bejn il-partijiet u dan b'sens ta' mpenn lejn il-parti l-ohra f'dak kollu li jkun hemm bzonn, u kemm fit-tajjeb u kemm fil-hazin.

Illi fl-opinjoni ta’ din il-Qorti, dan kien ’il boghod hafna mill-animu li bih resqu l-partijiet ghal dan iz-zwieg, u dan anke minhabba l-fatt li l-istess attrici jidher li minhabba l-oppozizzjoni tal-ġenituri taghha ghar-relazzjoni li hija kellha mal-konvenut, kienet ukoll deciza li taghmel proprju l-oppost ta’ dak li f’dak iz-zmien kienet tara bhala oppozizzjoni mill-ġenituri taghha – oppozizzjoni li ma’ tistax ma titqiesx bhala sinfikanti, tant li l-partijiet izzewgu fl-Ingilterra proprju ghaliex qalu li ma setghux jiehdu dan il-pass f’Malta minhabba din ir-raguni.

Illi ghalhekk din il-Qorti thoss li dan iz-zwieg civili li sehh fir-Renju Unit fil-11 ta’ Frar 1991 ghandu jitqies bhala null u bla effett ghar-ragunijiet imputabbli lill-kull parti a bazi ta’ l-**artikolu 19 (1) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta’ u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut biss in kwantu l-istess huma nkompatibbli ma’ dak hawn premess, **tilqa’ t-talba attrici biss fis-sens hawn deciz,** b’dan illi:-

(1) Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg kontrattat l-attrici u l-konvenut fil-hdax (11) ta’ Frar, elf disa’ mija wiehed u disghin (1991) fir-*Registry Office* f’Londra, r-Renju Unit, huwa null u minghajr effett fil-ligi *stante* li l-kunsens ta’ kull parti f’din il-kawza kien vizzjat a bazi ta’ l-**artikolu 19 (1) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

Bl-ispejjez kollha tal-kawza jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Fir-rigward tal-**kontro-talba tal-konvenut,** din il-Qorti **taqta’ u tiddeciedi,** billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-attrici ghall-istess kontro-talba biss in kwantu l-istess huma nkompatibbli ma’ dak hawn premess, **tilqa’ t-talba tal-konvenut fil-kontro-talba tieghu biss fis-sens hawn deciz,** b’dan illi:-

1. Tiddikjara u tiddeciedi li z-zwieg ikkuntrattat fil-11 ta' Frar 1991 mill-kontendenti huwa null u bla effett fil-ligi *ai termini* ta' l-**artikolu 19 (1) (d) tal-Kapitolu 255 tal-Ligijiet ta' Malta** ghar-ragunijiet imputabbli liz-zewg partijiet *stante* li l-kunsens ta' kull parti kien hekk vizzjat.

Bl-ispejjez kollha ta' l-istess kontro-talba jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------